

Št. zadeve: 6224-0001/2023/10
Datum: 16. 12. 2024

Mestna občina Krško
Cesta krških žrtev 14
8270 Krško

**ZADEVA: Predlog za razglasitev kulturnega spomenika lokalnega pomena
Krško - Mestno jedro, EID 1-15931**

Spoštovani,

V prilogi vam pošiljamo Predlog za razglasitev kulturnega spomenika lokalnega pomena za območje Krško - Mestno jedro, EID 1-15931.

Tekstu predloga so priložene tudi karte z zarisanim območjem spomenika in vplivnega območja spomenika. Karte so razdeljene na več segmentov zaradi lažje berljivosti parcelnih števil.

Za vse dodatne informacije lahko kontaktirate Vito Weiss Babič (e-mail: vita.weiss@zvks.si, tel. št.: 07 3931593).

Lep pozdrav.

Pripravila:
Vita Weiss Babič, mag. inž. arh.
Konzervatorica

Vodja območne enote:
mag. Dušan Štepec,
konservatorski svetnik

Št. zadeve: 6224-0001/2023/10
Datum: 16. 12. 2024

Predlog za razglasitev kulturnega spomenika lokalnega pomena

Krško - Mestno jedro, EID 1-15931

Fototeka OE Novo mesto, Mitja Simič, 2024

Nosilec priprave predloga:
Vita Weiss Babič

Predlog pripravili:
Lucija Fabjančič
mag. Pavla Peterle Udovič
Judita Podgornik Zaletelj
Mitja Simič
mag. Dušan Štepec
Vita Weiss Babič

Vodja območne enote:
Mag. Dušan Štepec

Predlog za razglasitev kulturnih spomenikov lokalnega pomena

Odlok o razglasitvi mestnega jedra Krškega za kulturni spomenik lokalnega pomena

Občina: **KRŠKO**

Predlagatelj: **ZVKDS OE Novo mesto**

Datum izpisa: 16. 12. 2024

NOVA RAZGLASITEV

Zvrst: naselja in njihovi deli

Identifikacija spomenika: Krško - Mestno jedro, EID 1-15931
--

Vir: Fototeka OE Novo mesto
Fotograf: Mitja Simič
Leto: 2024

Obseg razglasitve: posamezni spomenik

Opis spomenika:

Krško je izrazit primer linearnega obrežnega mesta, stisnjenega med reko in hribom. Povezuje ga osrednja glavna ulica, ki je nadomestila trg. Mesto ima v osnovi srednjeveško tlorisno zasnovo z nizom hiš na obeh straneh.

Najstarejši del današnjega mesta tako predstavlja skrajni severni del med grajskim gričem in današnjim Hočevarjevim trgom; verjetno malo mlajšega, vendar vsekakor ravno tako srednjeveškega nastanka, je del ob Cesti krških žrtev južno od Hočevarjevega trga do današnje stavbe občine, ki kaže načrtno urbanistično zasnovo z ravno cesto in lamelasto parcelacijo. Kasneje pa se mesto širi proti jugu. Tako lahko v razponu od grajskega griča do južnega konca Bohoričeve ulice še danes prepoznamo ohranjeno jedro mesta.

Mestne pravice je Krško dobilo leta 1477. V mestu danes prevladuje predvsem stavbni fond 19. in prve polovice 20. stoletja, mestu pa dajejo poseben pomen ohranjene stavbe iz starejših obdobj, predvsem baroka.

Vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik:

- Krško je izrazit primer obrežnega mesta, stisnjene reko in hribom, ki se je prilagodilo naravnim geografskim danostim. Izpostavljen obrečni niz je prepoznaven z desnega brega Save.
- Ohranjena je naselbinska zasnova (glavna mestna ulica s trgom ob cerkvi in nadaljevanjem proti gradu), pretežno ohranjena parcelacija in značilna umeščenost v prostor.
- Ohranjeno je stavbno tkivo pretežno iz 19. in prve polovice 20. stoletja s posameznimi stavbami iz starejših obdobj.
- Ohranjen je kompleks nekdanjega kapucinskega samostana s knjižnico.
- Krško je tesno povezano z delovanjem pomembnih slovenskih reformatorjev kot sta Jurij Dalmatin in Adam Bohorič. V Krškem je zadnja leta svojega življenja deloval Janez Vajkard Valvasor. V drugi polovici 19. stoletja sta v Krškem živela zakonca Hočevlar, znana mecena, ki sta podpirala šolstvo in zdravstvo na celotnem Kranjskem.
- Leta 1477 dobi Krško mestne pravice in je pomembno upravno, kulturno in trgovsko središče tega območja vse do danes.
- Mesto ima zaradi izpričane starosti naselbine ter zaradi posamičnih najdb na stavbnih zemljiščih v preteklosti bogat arheološki potencial.
- Arhitekturni elementi, ki se pojavljajo v mestu, kažejo na vplive iz Zagreba (npr. secesija).

Varovane sestavine spomenika:

- Obrežno mesto stisnjeno med reko in hribom, ohranja prvotno lokacijo in prostorsko pojavnost. Izpostavljen obrečni niz prepoznaven z nasprotnega brega Save zato se varuje pogled na mesto iz nasprotnega brega.
- Ohranja in varuje se prostorska in naselbinska zasnova celotnega prostora z ohranjeno parcelacijo, komunikacijsko mrežo (glavna mestna ulica Cesta krških žrtev s Hočevlarjevim trgom ob cerkvi sv. Janeza Evangelista in z nadaljevanjem proti gradu in prehodi proti Savi med hišami vzhodnega uličnega niza), razporeditvijo odprtih prostorov naselja, odnosi med posameznimi stavbami in odnos med stavbami ter odprtim prostorom (lega, gostota objektov, razmerje med pozidanim in nepozidanim prostorom, gradbene linije, značilne funkcionalne celote, atriji), prostorsko pomembnejše naravne sestavine znotraj naselja ali njegovega dela (drevesa, vodotoki).
- Območje nekdanjega mestnega pokopališča je parkovno urejeno, v njem se varujejo tudi številna spominska obeležja pomembnih Krčanov, vključno s Hočevlarjevim mavzolejem in spomenikom NOB poleg teh pa še kapela sv. Križa ter Štovičkov kip dečka z ribo.
- Varuje se prevladujoč stavbni tip z ohranjenimi stavbami pretežno 19. in začetka 20. stoletja ter posameznimi stavbami iz starejših obdobj. Med posameznimi stavbami se posebej varujejo župnišče z vrtom, cerkev sv. Janeza Evangelista, nekdanja špitalska cerkev sv. Duha, stavba meščanske šole, kompleks stavb mestnega muzeja ob Valvasorjevem nabrežju, Mencingerjeva hiša, nekdanji kapucinski samostan s cerkvijo in območje nekdanjega pokopališča s spominskimi obeležji pomembnih Krčanov, pokopališko kapelo sv. Križa in Hočevlarjevim mavzolejem.
- Varujejo se stavbe v celoti s tlorisnim in višinskim gabaritom, med katerimi prevladujejo enonadstropne in pritlične stavbe v nizu (z izjemami, kot so stavba občine, sodišče, nekdanja meščanska šola, stanovanjski bloki).
- Varuje in ohranja se oblika in naklon ter orientacija slemen, opečna strešna kritina z izjemami, kot so cerkveni zvoniki, Hočevlarjev mavzolej ...
- Ohranjajo se fasade z arhitekturnimi in likovnimi prvini (štukature, poslikave, kipi, napisne plošče in druga obeležja) in fasadnimi detajli, stavbnim pohištvom in poslikavami, vključno s prvotnimi ometi in morebitnimi še neodkritimi poslikavami. Varuje se oblika stavbnega pohištva glede na tip stavbe.
- Varujejo se zemeljske plasti z morebitnimi arheološkimi ostalinami.

Obseg spomenika:

parc. št. *11, *13, *14, *19, *20, *22/2, *23/1, *23/3, *23/4, *23/5, *24/1, *24/2, *27, *3, *30/2, *300, *301, *305, *306, *307, *308, *309, *31, *310, *311/2, *315/1, *315/4, *315/5, *317, *32, *320/2, *321/1, *321/3, *321/4, *322, *327, *33, *332/2, *332/3, *334, *34, *35, *36, *374/1, *374/3, *375,

*379/1, *379/2, *39, *4/1, *4/2, *40, *41/1, *42, *423/2, *43, *45, *455, *49, *50, *51, *526, *53, *531, *532/1, *532/2, *54, *542/1, *542/2, *55, *57, *59, *60, *62/1, *62/2, *63, *64, *66, *67/2, *68/1, *69/1, *691, *71/1, *72, *72, *75/2, *77, *78, *8, *80/2, *80/3, *80/4, *826, *827/2, *83, *834, *837, *839, *840, *86/1, *86/2, *87, *88, *90/2, *93/1, *94/2, 122/2, 122/3, 122/4, 125, 128/2, 128/3, 128/4, 128/5, 128/6, 128/7, 131/2, 131/3, 132/1, 132/2, 132/3, 132/4, 133/1, 133/10, 133/11, 133/12, 133/13, 133/2, 133/4, 133/5, 133/6, 133/8, 133/9, 135/1, 135/2, 135/3, 135/4, 136/1, 136/3, 136/4, 136/5, 136/6, 136/7, 137/1, 137/2, 137/3, 137/4, 138, 139, 141/1, 141/3, 141/4, 141/5, 141/7, 141/8, 141/9, 146, 147/1, 147/3, 147/5, 147/6, 147/7, 147/8, 148/2, 148/3, 148/4, 148/5, 148/6, 148/7, 15/5, 150, 152/1, 152/2, 153/1, 153/2, 155, 156, 158/1, 158/10, 158/11, 158/12, 158/13, 158/14, 158/15, 158/16, 158/17, 158/18, 158/19, 158/20, 158/21, 158/6, 16/3, 16/4, 16/5, 160, 161/1, 161/2, 161/3, 161/4, 161/5, 161/6, 161/7, 162/1, 162/2, 166/1, 166/2, 168/3, 168/5, 168/6, 168/7, 168/8, 168/9, 169/14, 169/15, 169/16, 169/17, 169/18, 169/19, 20/1, 20/2, 20/3, 20/4, 24/2, 2820/1, 2820/2, 2826/2, 2826/5, 2826/6, 2828/1, 2828/3, 2832/3, 2832/4, 2834/2, 2834/3, 2840, 2842/1, 2842/2, 2842/3, 2842/4, 2842/5, 2845/1, 2845/2, 2847/1, 2847/2, 2853/6, 2853/7, 2853/8, 2865/10, 2865/11, 2865/19, 2865/21, 2865/22, 2865/23, 2919/7 (skrajni severni del parcele), 3050/10, 3050/19, 3050/20, 3050/21, 3050/22 (skrajni severni del parcele), 3050/8, 3051/10, 3051/11 (severni del do meje s parcelo 3051/12 na jugu, k.o. Krško), 3051/2 (severni del do meje s parcelo 3051/12 na jugu, k.o. Krško), 3051/27, 3051/28, 3051/33, 3051/4, 3051/5, 3051/7, 3051/8, 3051/9, 3052/16, 3052/35, 3052/36, 3052/37, 3052/69, 3052/70, 3052/71, 3052/72, 3052/73, 3052/74, 3052/76, 3052/77, 3052/78, 3052/79, 3052/80, 3052/81, 3071/21 (skrajni severni del parcele), 3071/22 (skrajni severni del parcele), 3071/23, 3074/2, 3074/3, 3081, 3082, 3083, 3084, 3094/1, 3094/2, 3095, 3096, 3113, 3114, 3115, 33, 34/1, 38/1, 38/2, 38/3, 38/4, 38/5, 38/6, 39/1, 39/2, 39/3, 3951, 3952, 3953, 3954, 3955, 3956, 3957, 3958, 3959/1, 3959/2, 3965, 3969/2, 3969/3, 3969/4, 3969/5, 3977, 3978, 3981, 3984, 3985, 3986, 3991, 3998, 4000, 4003, 4010, 4011, 4012, 4013, 4122, 4123, 4126, 4127, 4128, 4129, 4130, 4147, 4148, 4149, 44, 45/1, 45/3, 45/4, 49/1, 49/2, 52/1, 52/2, 53/1, 53/10, 53/11, 53/12, 53/13, 53/14, 53/15, 53/5, 53/6, 53/7, 53/8, 53/9, 6, vse k. o. 1322 KRŠKO

Vplivno območje:

parc. št. *326, *339, *343/1, *343/3, *344, *345/1, *345/3, *345/4, *346/1, *347, *348, *366/1, *367/2, *367/4, *413, *435/1, *465/1, *465/2, *466, *545, *888, 101/48, 121/1, 171/52 (del), 24/1, 26/1, 26/2, 27/2, 2785/1, 2785/2, 2791/3, 2813/1, 2813/5, 2813/8, 2816/1, 2816/2, 2844/1, 2844/2, 2856/1, 2856/2, 2860/2, 2860/3, 2860/4, 2865/1, 2865/13, 2865/14, 2865/15, 2865/16, 2865/17, 2865/18, 2865/20, 2865/24, 2865/5, 2865/6, 2865/7, 2865/8, 2867/1, 2867/3, 2867/4, 2867/5, 2867/6, 2868, 2870/1, 2870/2, 2871, 2872/3, 2872/4, 2873/1, 2873/3, 2873/4, 2873/5, 2873/6, 2873/7, 2874/1, 2874/2, 2874/3, 2874/4, 2874/5, 2874/6, 2876/3, 2876/4, 2876/5, 2879/1, 2879/4, 2879/5, 2879/6, 2900, 2901/1, 2901/2, 2901/3, 2901/5, 2901/6, 2904/1, 2904/3, 2904/4, 2904/5, 2912, 2914, 2915, 2918/1, 2918/11, 2918/12, 2918/13, 2918/14, 2918/16, 2918/17, 2918/18, 2918/19, 2918/20, 2918/21, 2918/22, 2918/23, 2918/4, 2918/6, 2918/9, 2919/4, 2919/5, 2919/6, 2919/7 (del), 2919/8, 2921/1, 2921/2, 2921/4, 2921/5, 2921/7, 2923, 2924/1, 2924/2, 2924/3, 2925/1, 2925/2, 2925/3, 2925/4, 2926/1, 2926/2, 2926/3, 2926/4, 2926/5, 2927/1, 2927/11, 2927/12, 2927/13, 2927/14, 2927/15, 2927/16, 2927/4, 2927/8, 2927/9, 2929, 2930, 2931/2, 2940/1, 2940/2, 2940/5, 2940/6, 2940/7, 3046 (del), 3049/48 (del), 3050/1, 3050/11, 3050/12, 3050/13, 3050/14, 3050/15, 3050/16, 3050/17, 3050/18, 3050/22 (del), 3050/23, 3051/11 (del), 3051/12, 3051/13, 3051/14, 3051/16, 3051/18, 3051/2 (del), 3051/21, 3051/22, 3051/24, 3051/26, 3051/29, 3051/30, 3051/31, 3051/32, 3051/34, 3051/35, 3051/36, 3051/40 (del), 3051/41, 3051/42, 3052/59 (del), 3052/64 (del), 3052/66 (del), 3052/67, 3052/68, 3071/14 (del), 3071/24, 3071/26, 3071/27, 3071/28, 3071/29, 3071/30, 3071/31, 3071/32, 3071/33, 3085/10, 3085/3, 3085/4, 3085/5, 3085/6, 3085/7, 3085/8, 3085/9, 3087, 3088, 3089, 3098, 3099/1, 3099/2, 3100/1, 3100/10, 3100/11, 3100/12, 3100/13, 3100/2, 3100/3, 3100/4, 3100/7, 3100/8, 3100/9, 3961, 4002, 4135, 4141, 4142, 90 (del), vse k. o. 1322 KRŠKO, parc. št. 101/11, 101/21, 101/24, 101/28, 101/33, 101/39, 101/44, 101/50, 101/51, 101/71, 101/74, 101/75, 101/76, 101/77, 354/7, 354/9, 355/59, 355/60, 385/13, 385/14, 385/6, 386/1, 386/2, 387/24, 387/25, 387/26, 387/27, 387/28, 387/29, 387/30, 387/32, 387/33, 387/34, 387/37 (del), 387/38 (del), 387/4, 390/1, 390/2,

Varstveni režim spomenika:

- ohranjanje vseh varovanih sestavin spomenika;
- ohranjanje prvotne namembnosti v največji možni meri ter uvajanje novih namembnosti, ki ne bodo negativno vplivale na spomenik; podrejanje rabe tej namembnosti;
- uporaba za namene, ki so skladni z družbenim pomenom spomenika;
- prepoved postavljanja ali gradnje začasnih ali trajnih objektov, vključno z nadzemno in podzemno infrastrukturo ter nosilci reklam, razen kadar so ti potrebni za uporabo, delovanje, ohranjanje in prezentacijo spomenika ter v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji zavoda;
- omogočanje dostopnosti javnosti na način, ki ne ogroža varovanih sestavin spomenika in posega v pravice lastnikov v najmanjšem možnem obsegu;
- redno in strokovno vzdrževanje ter obnavljanje varovanih sestavin spomenika;
- redno in strokovno spremljanje stanja, ki ga opravlja zavod;
- možnost rekonstrukcije po predhodnih kulturnovarstvenih pogojih;
- omogočanje znanstvenoraziskovalnih in učno-demonstracijskih del, ki prispevajo k boljšemu poznavanju spomenika in k povečanju njegove pričevalnosti;
- izvedba znanstvenih raziskav mora biti utemeljena s smotrnimi raziskovalnimi izhodišči in z javnim interesom.
- posegi v prostor oziroma zemeljske plasti, razen za potrebe varstva, novih spoznanj, oživljanja in prezentacije arheološkega najdišča, niso dopustni.
- v postopkih priprave prostorskih aktov se lahko zahteva izvedba arheoloških raziskav, s katerimi se natančneje določijo ukrepi varstva ali arheološke ostaline nadzorovano odstranijo.
- v prostor oziroma zemeljske plasti se posega izjemoma, če se na podlagi rezultatov predhodno opravljenih arheoloških raziskav izkaže, da je to možno;
- pred posegi v prostor oziroma zemeljske plasti in dejavnostmi, kot so:
 - odkopavanje in zasipavanje terena,
 - izkopavanje panjev in skal,
 - odstranjevanje zidov, kamnitih grobelj, suhozidnih struktur,
 - širitev obstoječih ali gradnja novih poti, gozdnih cest in vlak,
 - širjenje stavbnih zemljišč, ki povečujejo pozidavo na škodo arheološkega najdišča,
 - postavljanje ali gradnja trajnih ali začasnih objektov, vključno z nadzemno in podzemno infrastrukturo ter nosilci reklam ali drugih oznak,
 - odlaganje odpadkov in odvajanje oziroma izpuščanje odpadnih voda,je potrebno opraviti arheološke raziskave, s katerimi se natančneje določijo ukrepi varstva ali arheološke ostaline nadzorovano odstranijo.
- vse arheološke raziskave obsegajo tudi poizkopavalno obdelavo arhiva arheološkega najdišča;
- iskanje arheoloških ostalin in uporaba iskalnikov kovin in drugih tehničnih sredstev za te namene nista dopustna;
- kdor najde na površju zemlje, pod njim ali v vodi arheološko ostalino, mora poskrbeti, da ostane ta nepoškodovana ter o najdbi obvestiti Zavod;
- v primeru izjemnega odkritja, predvsem ostankov grajenih struktur, je potrebno ostaline ohraniti ali prezentirati na mestu odkritja;

Varstveni režim vplivnega območja:

- ohranjanje odprtega nepozidanega prostora in tradicionalne rabe prostora, kjer je to nujno za ohranjanje celovitosti spomenika;
- ohranjanje vedut na spomenik kot prostorsko dominantno;
- prilagoditev gabaritov morebitnih gradenj ohranjanju spomenika;
- prepoved strnjenih posekov drevja in drugih večjih posegov v gozd, ki bi vplivali na veduto spomenika;
- ohranjanje značilne krajinske in poselitvene tipologije;

- dopustne so tiste vrste nezahtevnih in enostavnih objektov, ki s svojo višino in drugimi pogoji za oblikovanje ne bodo negativno vplivali na spomenik;
- prepoved postavljanja objektov začasnega značaja, vključno z nadzemno strukturo in nosilci reklam, razen kadar so ti potrebni za uporabo, delovanje, ohranjanje in prezentacijo spomenika ter v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji zavoda;

Obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja v vplivnem območju:

Določi naj se obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja na vseh parcelah vplivnega območja.

Obrazložitev predloga:

Mestna občina Krško se je obrnila na ZVKDS, OE NM s pobudo za pripravo strokovnih podlag oz. predloga za razglasitev mestnega jedra Krško za kulturni spomenik lokalnega pomena. Po pregledu gradiva in opravljenem vrednotenju ugotavljamo, da je pobuda utemeljena, zato podajamo predlog za razglasitev.

